

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

Кафедра державно-правових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Н.М. Літвін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Медіаправо

Рівень вищої освіти	<u>Перший (бакалаврський) рівень</u>
спеціальність	<u>061 Журналістика</u>
освітня програма	<u>Журналістика</u>
навчальний підрозділ	<u>Кафедра міжнародних відносин та журналістики</u>
Мова навчання	<u>українська</u>

РОЗРОБНИКИ

Ю.В. Шеляженко, магістр права	
-------------------------------	---

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО КАФЕДРОЮ

Протокол №1

від

«27» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

А.Й. Француз

© Університет «КРОК», 2020 рік
© Шеляженко Ю.В., 2020 рік

Київ – 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Призначення дисципліни	Обсяг дисципліни	Характеристика дисципліни	
Перший (бакалаврський) рівень	Кредити ECTS / Години 4/120 під час теор. навч. (у сер. на тиждень) - ____ год., у період сесії - ____ год.	Обов'язкова/вибіркова дисципліна	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Галузь знань 06 Журналістика	Кількість розділів - 2	Курс / Семестр	
		3/5	3/5
Спеціальність 061 Журналістика	Кількість тем - 14	Лекції, години	
		28	12
Освітня програма: <u>Журналістика</u>	Форма підсумкового контролю – залік	Практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття, консультації, год.	
		14	10
		Самостійна робота, години, питома вага	
		78/65%	108/90%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Медіаправо» є медійно-правова освіта, засвоєння знань про інституції медіаправа та формування практичних умінь правильно застосовувати норми права у мас-медійній діяльності, підготовка фахівців з журналістики та міжнародних відносин до вирішення юридичних проблем, які можуть виникнути у їх професійній роботі при збиранні інформації та її поширенні у ЗМІ.

Предметом навчальної дисципліни «Медіаправо» є правове регулювання суспільних відносин у медійній сфері, відповідне законодавство України та судова практика, міжнародні стандарти інформаційної свободи та діяльності журналістів і засобів масової інформації.

Вивчення курсу медіаправа є передумовою формування демократичної правової культури та юридичної грамотності медійників.

У результаті вивчення курсу студент повинен **знати**:

- функції права і держави у медійній сфері, основні принципи та джерела медійного права, правові засади інформаційної безпеки,

журналістики миру, журналістської автономії;

- міжнародні стандарти, загальні засади правового регулювання та державної політики у медійній сфері;
- юридичний статус, а також права, свободи та обов'язки учасників правових відносин у медійній сфері;
- основні види правопорушень у медійній сфері та види юридичної відповідальності, правові підстави обмеження свободи слова;
- правові засади вільного вираження поглядів, збирання та поширення інформації, доступу до інформації та обмеження такого доступу;
- правові засади реклами та політичної агітації;
- основи авторського права на медійні продукти;
- правові засади висвітлення судових процесів, злочинів та їх розслідування, висвітлення діяльності органів державної влади.

У результаті вивчення курсу студент повинен **вміти**:

- користуватися правом на запит публічної інформації;
- застосовувати у роботі законодавство України та міжнародно-правові акти про гарантії професійної діяльності журналістів та ЗМІ;
- використовувати бази даних "Законодавство України", HUDOC, Єдиний державний реєстр судових рішень для вирішення юридичних проблем у медійній сфері шляхом пошуку відповідного законодавства і судової практики;
- використовувати нормативно-правові акти, що регулюють правові відносини у медійній сфері, для визначення правомірної та неправомірної поведінки медійників, оцінки та уникнення ризиків у професійній діяльності;
- користуватися процесуальними правами у процесі притягнення до відповідальності за правопорушення у медійній сфері.

3. Програма навчальної дисципліни

Курс медіаправа складається з двох модулів: загальної та особливої частини. У загальній частині вивчаються принципи, спільні для всіх правових

відносин у медійній сфері, а в особливій частині – окремі види правовідносин.

Розділ 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА МЕДІАПРАВА

Тема 1. Основи медіаправа, інформаційної безпеки та журналістики миру. Журналістська автономія. Роль права і держави в медійній сфері.

Поняття та сутність держави та права, їх співвідношення із мас-медіа (ЗМІ). Визначення, принципи, джерела, об'єкт, суб'єкти медіаправа. Інформаційні відносини і їх правове регулювання. Журналістська автономія та особиста автономія. Медіаграмотність, саморегулювання, медійна етика, інформаційна безпека. Право на мир, обов'язок ЗМІ висвітлювати зусилля із досягнення миру.

Тема 2. Інформаційні права та свободи. Інформаційна безпека. Міжнародні стандарти медіаправа.

Свобода збирання та поширення інформації. Свобода вираження поглядів. Право на доступ до публічної інформації. Захист особистих даних та конфіденційної інформації. Авторське право. Захист цілісності, непорушності та безпеки медійних правовідносин. Недопустимість зловживання інформаційними свободами. Заборона мови ненависті, дифамації, втручання у приватне та сімейне життя. Діти та ЗМІ. Міжнародно-правові акти, які стосуються діяльності ЗМІ. Роль Європейського Суду з прав людини, Ради Європи, системи ООН, ОБСЄ, міжнародних професійних організацій у становленні незалежної журналістики.

Тема 3. Нормативно-правове регулювання медійної сфери.

Норми медіаправа у системі законодавства України, міжнародному праві та судовій практиці. Роль підзаконних актів, корпоративних стандартів. Конституція України, Закон України "Про інформацію", Цивільний та Кримінальний кодекси. Правове регулювання публічної інформації, персональних даних, реклами та політичної агітації. Законодавче регулювання журналістики, друкованих ЗМІ, діяльності видавництва, інформаційних агентств, телебачення і радіомовлення. Закон України "Про авторське право і суміжні права". Правові засади інформаційної безпеки суб'єктів публічного та приватного права.

Тема 4. Правові гарантії діяльності журналістів та засобів масової інформації.

Правовий статус журналістів та ЗМІ. Заборона цензури. Реєстрація та ліцензування ЗМІ. Редакційне посвідчення, прес-карта. Акредитація. Доступ до публічної інформації, на судові засідання та інші офіційні заходи, на місця подій. Авторське право журналіста. Правові аспекти журналістського розслідування. Захист джерел інформації. Правові ризики в роботі журналіста та способи їх мінімізації. Професійна самоорганізація і соціальний захист журналістів.

Тема 5. Межі дозволеного та відповідальність за правопорушення у медійній сфері.

Види правопорушень. Дисциплінарна, адміністративна, кримінальна відповідальність. Типові правопорушення щодо журналістів та ЗМІ. Типові правопорушення журналістів та ЗМІ. Дисциплінарна відповідальність за порушення правил трудового розпорядку та журналістської етики. Цивільно-правова відповідальність за образу, наклеп, посягання на честь, гідність, ділову репутацію особи, порушення авторського права. Адміністративна відповідальність за відмову в наданні публічної інформації. Кримінальна відповідальність за перешкоджання професійній діяльності журналістів, застосування насильства до журналістів, втручання у приватне життя, розпалювання ненависті, ворожнечі та заклики до агресивної війни. Процедурні аспекти притягнення до відповідальності журналістів і ЗМІ.

Розділ 2. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА МЕДІАПРАВА

Тема 1. Правове регулювання діяльності видавництв, преси, інформаційних агентств і телерадіоорганізацій.

Правові засади діяльності редакції, видавця, розповсюджувача медійної продукції. Статут редакції, інформаційного агентства, телерадіоорганізації. Закони України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні", "Про видавничу справу", "Про інформаційні агентства", "Про телебачення і радіомовлення", "Про Суспільне телебачення і радіомовлення України".

Тема 2. Особливості медіа-правових відносин в Інтернеті.

Правовий статус інтернет-медій. Прогалини правового регулювання Інтернету, їх плюси та мінуси для журналістики. Правова проблематика обмеження свободи слова та зловживань нею в Інтернеті.

Тема 3. Доступ до публічної інформації.

Правовий режим публічної інформації, право кожного на доступ до неї, обов'язок розпорядників надавати доступ до публічної інформації. Запит на інформацію. Адміністративна та судова практика з питань доступу до публічної інформації. Закон України "Про доступ до публічної інформації".

Тема 4. Авторське право у медійній сфері.

Немайнові та майнові права автора, можливість їх відчуження, способи їх захисту. Законодавство та судова практика з питань авторського права.

Тема 5. Правове регулювання реклами.

Принципи та правила рекламної діяльності. Законодавство про рекламу і

відповідальність за його порушення. Вимоги до реклами у ЗМІ. Заборонені види реклами. Обмеження щодо політичної реклами та реклами медичних засобів.

Тема 6. Правове регулювання висвітлення діяльності органів державної влади.

Офіційне та неофіційне висвітлення діяльності органів державної влади. Роль державних та недержавних ЗМІ. Акредитація працівників ЗМІ. Особливості висвітлення діяльності Верховної Ради України, Президента України, Кабінету міністрів України, Центральної виборчої комісії.

Тема 7. Правові аспекти журналістських розслідувань та судової журналістики.

Правові та професійні аспекти судової журналістики. Комунікація з органами слідства та суду, обов'язок не перешкоджати і не втручатися у їх роботу. Правове регулювання кримінальної хроніки та судового репортажу. Доступ на місце злочину. Доступ до суду та судових засідань, аудіозапис, фото- та відеозйомка в суді. Доступ до судових рішень та матеріалів судового процесу. Спілкування з учасниками судочинства, інтерв'ювання сторін, судді, адвоката, слідчого, прокурора. Дотримання презумпції невинуватості.

Тема 8. Правовий баланс між публічним інтересом і захистом приватного життя та конфіденційної інформації. Відповідальність за дифамацію та втручання у приватне життя.

Суспільний інтерес та захист особистого життя. Захист честі, гідності та ділової репутації особи. Інформація, яка не підлягає розголошенню за законом: таємниця усиновлення, медична, банківська таємниця, тощо. Висвітлення приватного життя публічних осіб, збирання інформації. Правові відмінності висловлення думок та поширення негативної недостовірної інформації.

Тема 9. Журналістика миру. Інформаційна безпека та обмеження інформаційних прав.

Обов'язок ЗМІ висвітлювати зусилля із досягнення миру, заборона розпалювання війни. Заборона посягань на державний суверенітет, територіальну цілісність та конституційний лад. Заборона посягань на суспільну мораль, зокрема, виготовлення та поширення порнографічної продукції, та обмеження щодо еротичної продукції. Дотримання прав дітей засобами масової інформації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна/дистанційна форма					
	Сума	у тому числі					Сума	у тому числі				
		лек	п/с	лаб	інд	срс		лек	п/с	лаб	інд	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Загальна частина медіаправа												
Тема 1. Основи медіаправа, інформаційної безпеки та журналістики миру. Журналістська автономія. Роль права і держави в медійній сфері.	8,7	2	1			5,7	9,5	1,5				8
Тема 2. Інформаційні права та свободи. Інформаційна безпека. Міжнародні стандарти медіаправа.	8,7	2	1			5,7	9,5	1,5				8
Тема 3. Нормативно-правове регулювання медійної сфери.	8,7	2	1			5,7	9,5	1,5				8
Тема 4. Правові гарантії діяльності журналістів та засобів масової інформації.	8,7	2	1			5,7	9,5	1,5				8
Тема 5. Межі дозволеного та відповідальність за правопорушення у медійній сфері.	8,7	2	1			5,7	9,5	1,5				8
Розділ 2. Особлива частина медіаправа												
Тема 1. Правове регулювання	8,5	2	1			5,5	8,5	0,5				8

діяльності видавництв, преси, інформаційних агентств і телерадіоорганізацій.												
Тема 2. Особливості медіа-правових відносин в Інтернеті.	8,5	2	1			5,5	8	0,5				7,5
Тема 3. Доступ до публічної інформації.	8,5	2	1			5,5	8,5	0,5				8
Тема 4. Авторське право у медійній сфері.	8,5	2	1			5,5	8	0,5				7,5
Тема 5. Правове регулювання реклами.	8,5	2	1			5,5	8	0,5				7,5
Тема 6. Правове регулювання висвітлення діяльності органів державної влади.	8,5	2	1			5,5	8	0,5				7,5
Тема 7. Правові аспекти журналістських розслідувань.	8,5	2	1			5,5	8	0,5				7,5
Тема 8. Правовий баланс між публічним інтересом і захистом приватного життя.	8,5	2	1			5,5	8	0,5				7,5
Тема 9. Журналістика миру. Інформаційна безпека та обмеження інформаційних прав.	8,5	2	1			5,5	8,5	0,5				8
Усього годин:	120	28	14			78	120	12				108
Залік	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом годин:	120	28	14			78	120	12	-	-	-	108

5. Теми семінарських занять на денній формі навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Медіаправо: джерела, правові відносини та їх учасники	1
2.	Свобода і безпека у медійній сфері. Автономія осіб і медій	1
3.	Законодавство та судова практика з питань медіаправа у базі даних "Законодавство України" та Єдиному державному реєстрі судових рішень	1
4.	Права журналістів і ЗМІ. Гарантії фото-, відеозйомки та аудіозапису. Захист джерел. Трудові відносини медійників.	1
5.	Юридична відповідальність у медіаправі. Ризики і захист.	1
6.	Авторське право на медійний продукт. Право на псевдонім	1
7.	Регулювання реклами та політичної агітації	1
8.	Правовий статус видавництв, преси, телерадіоорганізацій, сайтів, інформаційних агентств, суспільного телебачення	1
9.	Доступ до публічної інформації. Обмеження доступу.	1
10.	Журналістика, приватне життя та комерційні таємниці	1
11.	Висвітлення діяльності органів влади. Акредитація.	1
12.	Висвітлення проблем правосуддя, злочинності та полісінгу	1
13.	Медіаправо, журналістська етика та суспільна мораль	1
14.	Актуальні проблеми медіаправа. Саморегулювання. Фейки	1
	Разом	14

6. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма)	Кількість годин (заочна форма)
1.	Медіаправо і права людини	3	4
2.	Система законодавства з питань медіаправа	3	4
3.	Закон України "Про інформацію"	3	3
4.	Закон України "Про доступ до публічної інформації"	3	3
5.	Закон України "Про захист персональних даних"	3	3
6.	Закон України "Про авторське право і суміжні права"	3	3
7.	Закон України "Про рекламу"	3	3
8.	Закон України "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів"	3	3

9.	Закон України "Про видавничу справу"	3	3
10.	Закон України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні"	3	3
11.	Закон України "Про інформаційні агентства"	3	3
12.	Закон України "Про телебачення і радіомовлення"	3	3
13.	Закон України "Про Суспільне телебачення і радіомовлення України"	3	3
14.	Закон України "Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації"	3	3
15.	Доктрина інформаційної безпеки України	3	3
16.	Застосування судами медійно-правового законодавства	3	3
17.	Права журналіста при виконанні професійних обов'язків	3	4
18.	Види відповідальності за правопорушення у сфері ЗМІ	3	4
19.	Майнові та немайнові права автора	3	3
20.	Особливості роботи ЗМІ у час проведення виборів	2,5	3
21.	Складання запиту на інформацію	2,5	4
22.	Правова позиція журналіста у разі притягнення до відповідальності заклеп	2,5	3
23.	Реагування журналіста на силове перешкоджання роботі	2,5	3
24.	Відповідь журналіста на вимоги розкрити свої джерела	2,5	3
25.	Державна реєстрація засобу масової інформації	2,5	4
26.	Уникнення расової, гендерної та ін. дискримінації у ЗМІ	2,5	3
27.	Інформація, яка не підлягає розголошенню за законом	2,5	3
28.	Правове регулювання кримінальної хроніки та судового репортажу.	2,5	4
29.	Суспільний інтерес і захист особистого життя	2,5	4
30.	Заборона посягань на конституційний лад і суспільну мораль	2,5	3
31.	Дотримання прав дітей ЗМІ	2,5	3
32.	Заборона розпалювання ворожнечі та війни	2,5	3
33.	Обов'язок ЗМІ висвітлювати зусилля із досягнення миру	2,5	4

	Разом	92	108
--	--------------	-----------	------------

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються такі види навчальних занять, як лекційні та семінарські заняття.

Під час проведення лекційних занять використовуються такі методи та технології викладання, як читання лекції, демонстрація презентацій та інших наочних матеріалів, обговорення зі студентами ключових проблемних питань лекцій.

Під час проведення семінарських занять використовуються такі методи та технології викладання, як бліцопитування студентів за питаннями семінару, оприлюднення студентами рефератів за темою семінару, виступи студентів з доповідями за результатами виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, виступи студентів з доповідями за результатами виконання додаткових завдань, дискусії за ключовим питаннями.

Основними формами й методами самостійної роботи студентів з дисципліни є повторення питань тем лекційних занять за конспектом лекцій, опрацювання основної літератури, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, виконання додаткових завдань (за бажанням).

8. Методи контролю

Під час викладання дисципліни у формі лекції, використовуються наступні методи:

- інформаційно-рецептивний, який дає можливість студентам сприймати і осмислювати факти, оцінки, висновки й залишатися в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення;
- дискусійний метод, який набагато сильніше модифікую поведження студентів, чим просте засвоєння деяких моральних норм на рівні знання. До того ж цей метод виступає як засіб не тільки навчання, але й виховання;
- практичний метод, надає можливість одержувати знання й уміння, виконуючи практичні дії (вправа).

Під час проведення семінарських занять використовуються такі методи та технології викладання, як бліцопитування студентів за питаннями семінару, оприлюднення студентами рефератів за темою семінару, виступи студентів з

доповідями за результатами виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, виступи студентів з доповідями за результатами виконання додаткових завдань, дискусії за ключовими питаннями.

Для визначення успішності навчання використовуються контрольні заходи. Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретного завдання.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни (семестровий контроль) або відокремлених за робочим навчальним планом модулів.

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми поточного контролю:

- усне бліцопитування з питань семінарського заняття;
- письмове виконання тестових завдань.

Під час вивчення даної дисципліни використовується така форма семестрового контролю, як **залік**.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за шкалою Університету (0-100, з урахуванням необов'язкових завдань – 120 балів), національною шкалою та шкалою ECTS.

9.1. Схема нарахування балів з дисципліни

Види та зміст обов'язкових завдань	Максимальна оцінка	Примітки
Виступи на семінарських заняттях	30 (6 відповідей по 5 балів)	<ul style="list-style-type: none"> – 8 – 6 – 4 – 2

Виконання індивідуальних завдань (ІнЗ)	20 (по 5 балів за кожне ІнЗ)	4, 3, 2, 1 бал за кожне ІнЗ; мінус 1 бал за ІнЗ, здане із запізненням
Залік	30 (по 10 балів за повні відповіді на кожне питання білету)	по 8, 6, 4, 2, 0 балів за відповіді на кожне питання білету
Разом:	100	
Виконання додаткових (необов'язкових) завдань	20 (по 5 балів за кожне завдання)	4,3,2,1 бал за кожне завдання

Максимальний бал за виконання необов'язкових завдань – 20.

9.2. Умови нарахування балів

Для виступів з питання плану семінарського заняття або реферативної доповіді:

- оцінка «8»: при вільному творчому переказі, використанні першоджерел, вичерпних відповідях на додаткові запитання викладача;
- оцінка «6»: при частковому переказі матеріалу, вичерпних відповідях на додаткові запитання викладача;
- оцінка «4»: при частковому переказі матеріалу, неповних відповідях на додаткові запитання викладача;
- оцінка «2»: при відсутності переказу матеріалу, неповних відповідях на додаткові запитання викладача;

Для індивідуальних навчально-дослідних завдань та додаткових (необов'язкових) завдань:

- максимальна оцінка: при максимально повному виконанні змісту завдання з використанням необхідних джерел та при належному оформленні результатів виконання завдання (електронного документу чи презентації);
- неповна оцінка: диференціюється в залежності від якості виконання та оформлення завдання;
- оцінка не виставляється: якщо завдання виконане цілком невірно (ІнЗ в цьому випадку повертається студенту на доопрацювання).

Для теоретичних питань:

- максимальна оцінка: при повному викладенні змісту питання, з наведенням (при потребі) адекватних прикладів;
- неповна оцінка: диференціюється в залежності від повноти викладення змісту питання, наявності прикладів;
- оцінка не виставляється: якщо відповідь на питання відсутня, або

містить лише загальні речі, чи містить інформацію, яка не стосується питання.

Для практичних завдань :

- максимальна оцінка: при повному та якісному виконанні завдання;
- неповна оцінка: диференціюється в залежності від повноти та якості виконання завдання;
- оцінка не виставляється: якщо виконане завдання відсутнє, або виконане цілком невірно.

9.3. Критерії підсумкового оцінювання

Проміжок за накопичувальною шкалою Університету	Оцінка чотирибальною національною шкалою
90 та вище	відмінно
70–89	добре
50–69	задовільно
1–49	незадовільно

10. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни.
2. Конспект лекцій та завдання для підсумкового контролю знань.
3. Завдання для семінарських занять та самостійної роботи студентів.
4. Тестові завдання з дисципліни.
5. Завдання для самостійної роботи студентів.

11. Рекомендована література

I. Основна

1. Петрова Н. Медіа право: Для студентів факультетів/відділень журналістики на замовлення проекту ЄС "Жорна"/ Н. Петрова, В. Якубенко; Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка. К.: ЄС-TACIS-Bi-Bi-Ci, 2007. 276 с.
2. Марущак А. І. Інформаційне право України: підручник/ А. І. Марущак; А. І. Марущак. К.: Дакор, 2011. 456 с.
3. Марущак А. І. Інформаційне право: доступ до інформації: Навчальний посібник / А. І. Марущак; А. І. Марущак. К.: КНТ, 2007. 532 с.
4. Буромський М. Основи судової журналістики: посібник для журналістів/ М. Буромський, О. Сердюк, І. Підкурова. К.: USAID, 2008. 71 с.
5. Романюк О.М. Заручники інформації. Посібник з безпеки для українських журналістів / О. М. Романюк. К.: Такі справи, 2007. 168 с.
6. Рихтер А.Г. Правовые основы журналистики: Учебник / А.Г. Рихтер. М.: Издательство Московского университета, 2002. 352 с.
7. Зубок М.І. Інформаційна безпека в підприємницькій діяльності: підручник/ М.І. Зубок; Міжнародний фонд соціальної адаптації; ВНЗ "Університет економіки та права "КРОК". К.: ГНОЗІС, 2015. 216 с.
8. Корню Д. Етика засобів масової інформації/ Д. Корню. К.: К.І.С., 2004. 130 с
9. Кудрявцева С.П. Міжнародна інформація: Навчальний посібник/ С. П. Кудрявцева, В. В. Колос. 2-е вид.. К.: Видавничий дім "Слово", 2008. 400 с.
10. Основи ІТ-права: навчальний посібник/ за заг. ред. Т. В. Бачинського. К.: Юрінком Інтер, 2017. 208 с.
11. Розвиток інформаційного суспільства: В 10-ти т. До 20-річчя Університету економіки та права "КРОК" 1992-2012. К.: Університет економіки та права "КРОК", 2012. Т.9: Правові та соціально-психологічні виміри новітнього інформаційного суспільства: Колективна монографія/ С. Г. Гордієнко [та ін.]; наук. ред.: В. К. Гіжевський, С. Л. Марков. К.: Університет економіки та права "КРОК", 2015. 424 с.
12. Афанасьєва К. Поширення нелегального медіаконтенту в Інтернеті: проблеми правового регулювання / К. Афанасьєва // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково-практичний журнал. 2014. № 6. С. 31-40.
13. Афанасьєва К.О. Авторське право: Практичний посібник / К. О. Афанасьєва. К.: Атіка, 2006. 224 с.
14. Беляков К.І. Інформатизація в Україні: проблеми організаційного, правового та наукового забезпечення: монографія/ К. І. Беляков. К.: КВІЦ, 2008. 576 с.: іл.
15. Беляков К.І. Інформація в праві: теорія і практика: Монографія/ К. І. Беляков. Б.м.: КВІЦ, 2006. 118 с.
16. Брижко В.М. Інформаційне право: нормативні та методологічні засади упорядкування інформаційних відносин: Монографія/ В. М. Брижко, М. Я. Швець. К.: НДЦПІ АПрН України, 2009. 290 с.
17. Головка О. Інформаційна віктимізація як наслідок формування медіаадикцій / О. Головка // Право України : Юридичний журнал. 2016. № 4. С. 167-174.
18. Гуржій Т. Інформаційне право: виклики гібридної війни / Т. Гуржій // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Юридичні науки. 2018. № 4. С. 16-27.
19. Доступ до інформації та електронне урядування/ Автори-упорядники М.С. Демкова, М.В. Фігель. К.: Факт, 2004. 336 с.
20. Мацкевич О. Директива про аудіовізуальні медіа-послуги та законодавство України про авторське право / О. Мацкевич // Теорія і практика інтелектуальної власності : Науково-практичний журнал. 2016. № 4. С. 43-51.
21. Михайлов С.А. Журналистика Соединенных Штатов Америки / С.А. Михайлов. СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2004. 448 с.
22. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози / Є. А. Макаренко, М. М. Рижиков, М. А. Ожеван. К.: Центр вільної преси, 2006. 916 с.
23. Перун Т. Інформаційна безпека країн Європейського Союзу: проблеми та перспективи

- правового регулювання / Т. Перун // Право України : Юридичний журнал. 2018. № 8. С. 195-204.
24. Політанський В. С. Інформаційне суспільство: виклики для правового регулювання / В. С. Політанський // Вісник Національної Академії правових наук України : Збірник наукових праць. 2017. № 2. С. 68-79.
 25. Рус-Моль Ш. Журналістика: посібник/ Ш. Рус-Моль ; ред. В. Іванов. К.: Академія української преси, Центр вільної преси, 2013. 343 с.
 26. Цвик В.Л. Телевизионная журналистика: история, теория, практика: Учебное пособие/ В.Л. Цвик. М.: Аспект Пресс, 2004. 382 с.
 27. Шеляженко Ю.В. Автономія приватних осіб, зокрема, приватних детективів та журналістів-розслідувачів у праві збирати інформацію/ Ю. В. Шеляженко //Теоретико-правові засади становлення, розвитку та діяльності інституту приватних детективів: вітчизняна та зарубіжна практика: тези науково-практичної конференції (02 березня 2017) року/ Під заг. ред. А. Й. Француза. К.: Університет економіки та права "КРОК", 2017. С. 174-181.

II. Допоміжна

1. Інформаційне право в медіа сфері: навч.-метод. посіб. для студентів ден. і заоч. форми навчання / Л. В. Перевалова [та ін.]. Харків: Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т", 2018. 190 с.
2. Кузнецова О. Д. Правові норми журналістики України: Посібник / О. Д. Кузнецова. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 352 с.
3. Виноградова Г.В. Інформаційне право України: навчальний посібник. Київ: Міжрегіональна академія управління персоналом, 2006. 144 с.
4. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації. Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ / Буроменський М. та ін. Київ: Видавництво ВАІТЕ, 2016. 118 с.
5. Куляс І., Головенко Р., Земляна І. ЗМІ та вибори. Саморегуляція, безпека, закони / За заг. ред. Н. Лигачової-Чернолуцької, О. Романюк. Київ, 2018. 100 с.
6. Данча Л.І. Функціонування українських мас-медіа в контексті прикладних характеристик медіаправа: монографія / Л.І.Данча. Рівне: Волин. обереги, 2018. 336 с.
7. Pember, Don R.. Mass Media Law. Boston, Massachusetts: McGraw-Hill College, 1999. 646 p.
8. Calvert C, Kozlowski D., Silver D. Mass Media Law. New York: McGraw-Hill Education, 2017. 704 p.
9. Messenger, Ashley. A Practical Guide to Media Law. London: Pearson Education, 2014. 336 p.
10. Рихтер А.Г. Правовые основы журналистики. Учебник. Москва, 2016.
11. Костянчук С. Захист авторських прав журналістів за українським законодавством / С. Костянчук // Юридичний Радник. 2008. № 2. С. 69–74.
12. Красноступ Г. М. Правове регулювання Інтернет-засобів масової інформації // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2010. № 3. С. 82–87.
13. Цимбалюк В. С. Інформаційне право (основи теорії і практики). Монографія / В. С. Цимбалюк. К.: «Освіта України», 2010. 388 с.
14. Деніел Саймонс. Стисло про дифамацію: основні концепції законодавства про захист репутації. / Посібник для активістів. Видання інституту Медіа Права. Київ. 2008.
15. Європейські стандарти в галузі свободи слова. К.: Ін Юре, 2002. 232 с.
16. Право і мас-медіа: судові позови до ЗМІ та журналістів. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (11 липня 2006) / За ред. В.П.Паліюка, Т.С. Шевченка, упорядник Т.Г.Бондаренко. Київ: Інститут масової інформації, 2007. 176 с.

III. Інформаційні джерела

1. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
3. База HUDOC Європейського Суду з прав людини. URL: <https://hudoc.echr.coe.int>
4. Національна спілка журналістів України. URL: <http://nsju.org/>
5. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/>
6. Детектор Медіа, <https://detector.media/>
7. Инга Сикорская: миротворческая журналистика при освещении конфликтов. URL: <https://school.cabar.asia/video/inga-sikorskaja-mirotvorcheskaja-zhurnalistika-pri-osveshhenii-konfliktov/>

8. Media, War and Peacebuilding. URL: <http://www.lse.ac.uk/lse-player?id=3782>
9. Опришко Л., Панкратова Л. Основи судової журналістики: посібник. Київ, 2016. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/Courts_and_media_journalists_manual_2016_Ukr1.pdf
10. Бурмагін О., Опришко Л., Панкратова Л. Ефективні інструменти доступу до публічної інформації та захисту прав журналістів: посібник для журналістів. Київ: Ейдос, 2014. URL: https://irrp.org.ua/wp-content/uploads/2014/12/legal_toolkit_2014.pdf
11. Як оскаржити порушення права на доступ до публічної інформації? Практичний посібник. Київ: Центр демократії та верховенства права, 2016. URL: <https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/web.pdf>
12. Опришко Л., Бурмагін О. Посібник "Свобода слова в Інтернеті". URL: <https://www.ppl.org.ua/bibliotech/posibnik-zmist-vstup>
13. Carver, R. Freedom of Expression, Media Law and Defamation: A Reference And Training Manual For Europe. Media Legal Defence Initiative, 2015. URL: <https://www.mediadefence.org/sites/default/files/resources/files/MLDI.IPI%20defamation%20manual.English.pdf>
14. Рихтер А. Г. Международные стандарты и зарубежная практика регулирования журналистики : учебное пособие. Издание ЮНЕСКО. Москва: Новости, 2011. 360 с. URL: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/FIELD/Moscow/pdf/MP5-CI/International%20Standards%20and%20Foreign%20Practices%20on%20Media%20Regulation.pdf>
15. Конституція України від 28.06.1996 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
16. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
17. Закон України "Про інформацію" від 1992 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
18. Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 2011 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
19. Закон України "Про захист персональних даних" від 2010 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
20. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 1994 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
21. Закон України "Про рекламу" від 1996 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
22. Закон України "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів" від 1997 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80>
23. Закон України "Про видавничу справу" від 1997 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80>
24. Закон України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні" від 1993 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>
25. Закон України "Про інформаційні агентства" від 1995 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80>
26. Закон України "Про телебачення і радіомовлення" від 1994 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>
27. Закон України "Про Суспільне телебачення і радіомовлення України" 2014 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18> "
28. Закон України "Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації" від 1997 р. зі змінами. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80>
29. Закон України "Про судоустрій і статус суддів" від 2016 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
30. Цивільний кодекс України від 2003 р. зі змінами. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
31. Кримінальний кодекс України від 2001 р. зі змінами. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
 32. Доктрина інформаційної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017>
 33. Правові засади діяльності журналістів в Україні: Роз'яснення Міністерства юстиції України від 04.10.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0062323-11>
 34. Рекомендація № (96)4, ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи 3 травня 1996 року «Про захист журналістів за умов конфліктів і тиску». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_734
 35. Резолюція № 2 Ради Європи «Свободи журналістів і права людини» від 7-8 грудня 1994 р. URL: <https://cedem.org.ua/library/rezolyutsiya-2-svobody-zhurnalistiv-i-prava-lyudyny/>
 36. Рекомендація № (2003)13 Комітету Міністрів ради Європи державам-членам стосовно надання інформації через засоби масової інформації щодо висвітлення кримінальних процесів від 10 липня 2003 р. URL: <https://cedem.org.ua/library/rekomendatsiya-rec-2003-13-shhodo-nadannya-informatsiyi-cherez-zasoby-masovoyi-informatsiyi-stosovno-kryminalnogo-sudochynstva/>
 37. Рекомендація № (2000)7 Комітету Міністрів ради Європи «Про право журналістів не розкривати свої джерела» від 8 березня 2000 р. URL: <https://cedem.org.ua/library/rekomendatsiya-r-2000-7-pro-pravo-zhurnalistiv-ne-rozkryvaty-svoyi-dzherela-informatsiyi/>
 38. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1003 (1993) «Про етичні принципи журналістики». URL: <https://cedem.org.ua/library/rezolyutsiya-1003-1993-pro-etychni-pryntsyipy-zhurnalistyky/>
 39. Свобода вираження поглядів: практика Європейського суду щодо України / [Інститут Медіа Права ; за редакцією Т. Шевченка, А. Балацької]. К. : Фенікс, 2012. 192 с. URL: https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2012/09/Svoboda_Vyrazhennya_poglyadiv-1.pdf
 40. Рішення ЄСПЛ у справі «ТОВ «Інститут економічних реформ» проти України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c54
 41. Комунікація ЄСПЛ у справі "Наталія Юріївна Седлецька проти України" (розділ В – заборона судом доступу слідства до мобільного телефона журналістки). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-188248>
 42. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України № 2-рп/2012 від 20.01.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12>
 43. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 5.11.2013 р. у справі № 826/15640/13-а за позовом журналіста до Державного архіву Львівської області про доступ до архівних документів. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/35195490>
 44. Постанова Пленуму Верховного Суду України "Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи". URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09
 45. Шеляженко Ю. В. Журналіст у суді / Журналіст України. 2015. №1. С. 35-37. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Sheliashenko_Yurii/Zhurnalist_u_sudi/
 46. Шеляженко Ю. Автономія приватних осіб, зокрема, приватних детективів та журналістів-розслідувачів у праві збирати інформацію. URL: <https://www.academia.edu/34947873/>
 47. "Інтернет-ЗМІ в Україні: проблеми визначення нормативно-правового статусу та врегулювання діяльності". Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1085/>
 48. "Пропаганда, спрямована на розпалювання національної та міжнародної ворожнечі: проблеми визначення та протидії". Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1756/>
 49. Sjøvaag, Helle. Journalistic Autonomy: Between Structure, Agency and Institution. Nordicom Review 34 (2013), pp. 155-166. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/43557415.pdf>